

Signalizácia v ochrane rastlín – 7/2015

Morenie osiva jarných olejnín je obmedzené

K jarným olejninám môžeme zaradiť okrem repky a slnečnice aj mak, ľan a sóju. Ľan býva priradovaný k technickým plodinám, morenie sóje som opísala pri strukovinách. Morenie osiva jarných olejnín je tento rok veľmi obmedzené. Množstvo prípravkov bolo zakázaných, preto treba využiť v ohrozených oblastiach výnimku na pôdny insekticíd Kentaur 5 G v čase od 1. marca do 28. júna 2015 s účinnou látkou chlorpyrifos na ochranu rastlín kukurice, slnečnice, zemiakov, papriky, baklažánov, uhoriek a cukety proti drôtovcom *Elateridae* – larvám kováčikov, larvám chrústov *Melolontha sp*) a pôdnym škodcom. Prípravok sa odporúča použiť iba na tých pozemkoch, na ktorých je zistené skutočné ohrozenie porastov viac rokov po sebe aj s následnými hospodárskymi stratami.

Repka jarná

Padanie klíčiacych rastlín vyvolávajú huby ktoré prežívajú v pôde *Alternaria*, *Fusarium*, *Pythium* a *Rizoctonia*, na rastlinných zvyškoch *Phoma*, *Peronospora*, *Botrytis* a *Albugo candida*. Morenie proti posledným trom uvedeným chorobám nie je možné, rovnako ako proti bielej hnilobe (*Sclerotinia sclerotiorum*), ktorá síce prežíva v pôde, ale morenie je neúčinné. Najúčinnjším spôsobom likvidácie sklerócií v pôde je aplikácia biopreparátu Contans 3-4 mesiace pred plánovaným výsevom. Na morenie osiva proti pôdnym hubám a hubám prenosným osivom je v repke jediné moridlo na báze carboxinu a thiramu Vitavax 200 WP.

Zo škodcov, ktorí sa dajú riešiť morením, najviac ohrozuje repku skočka kapustová, skočka repková, krytonos kapustový, krytonos čierny a siatica oziminová. Proti týmto škodcom však nie sú autorizované žiadne moridlá.

Slnečnica ročná

Na ochranu vzchádzajúcich rastlín slnečnice proti chorobám je povolené moridlo Apron XL 350 ES so systémovo pôsobiacou účinnou látkou metalaxyl-M. Osivom a pozberovými zvyškami slnečnice sú prenášané pleseň sivá (*Botrytis cinerea*), pleseň slnečnice (*Plasmopara halstedii*), fómová škvrnitosť listov a stoniek (*Phoma macdonaldi*) a alternáriová škvrnitosť (*Alternaria alternata*). Bielu hnilobu (*Sclerotinia sclerotiorum*) obmedzuje aplikácia biopreparátu Contans 3-4 mesiace pred plánovaným výsevom na likvidáciu sklerócií v pôde.

Pri škodcoch je ochrana iná ako pri repke. Najväznejší pôdni škodcovia slnečnice sú drôtovce (larvy kováčikov). Tu je možné využiť aplikáciu pôdneho insekticídu Kentaur 5 G v dávke 8-10 kg na ha. Kentaur 5 G je kontaktný pôdny insekticíd s reziduálnym pôsobením približne jedného mesiaca na ničenie pôdných škodcov. Účinná látka na nich pôsobí ako neurotoxický jed. Chlorpyrifos nie je systémový, nie je prijímaný rastlinnými pletivami, preto pôsobí len cez pôdu a tým nie je toxický pre hmyz poškodzujúci nadzemné časti a pre lietajúci hmyz. Prípravok aplikujte pri sejbe do riadku aplikátorom granúl adaptovaným na sejačku.

Mak siaty

Aj táto plodina je napádaná už pri vzchádzaní škodcami a chorobami, ale moridlá na škodcu krytonosa koreňového a choroby pleseň makovú a helmintospórium nie sú už autorizované žiadne.

Ľan siaty

Aj keď je ľan krátko po vzídení napádaný živočíšnymi škodcami strapkami a skočkami, nie je ochrana osiva insekticídmi vyriešená. Morenie je zamerané len na pôvodcov hubového ochorenia spôsobujúcich spálu ľanu z rodov *Pythium*, *Asterocystis* a *Olpidium*. Usychanie ľanu spôsobujú huby *Phoma* a *Ascochyta* prenosné osivom. Vysiatím infikovaného osiva kľíčne listy žltnú, koreňový krčok a korene ľanu hnednú až celá rastlina odumiera. Na rastlinách, ktoré prežijú, sa usychanie stonky prejaví pred kvitnutím a počas kvitnutia. Hnednutie a lámavosť stoniek ľanu spôsobuje huba *Polyspora lini*. Je prenosná osivom, ale kvôli tomu, že mycélium patogéna prerastá hlboko do semena, je morenie kontaktnými moridlami málo účinné. Morenie zabezpečí vyklíčenie ľanu a ochranu proti fuzarióze ľanu.

Povolené moridlo Vitavax 2000 obsahuje kontaktnú aj systémovú zložku, čím zabezpečuje účinok proti uvedeným patogénom.

Okrem morenia osiva olejnín platia všeobecné zásady prevencie chorôb, a to vhodná predplodina, odstup pestovania na tom istom pozemku, rešpektovanie pôdnych a poveternostných požiadaviek plodín, odstraňovanie pozberových zvyškov, pestovanie odrôd s vyššou odolnosťou, správna agrotechnika a výsev zdravého neinfikovaného osiva.

V Topoľčanoch, 2.3.2015

Ing. Alena Škuciová
ÚKSÚP – OOR Topoľčany